

ЕКОЛОГІЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

Мазін Ю.О., доц., Часник О.М., студентка

Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

В сучасних умовах актуальність питання ресурсозбереження є очевидним фактом. Але на жаль, розвиток суспільства характеризується нераціональним використанням природних ресурсів, їх вичерпністю; поглибленням екологічної кризи. Окремі території, як і раніше, зазначають дуже серйозної небезпеки через стихійні лиха, а ймовірність опинитися у зоні впливу значної техногенної аварії істотно зросла. Запобігання ризику екологічних катастроф може сприяти розробка та впровадження екологічного страхування – механізму забезпечення екологічної безпеки.

Екологічне страхування є ефективним методом економічного стимулювання суб'єктів господарської діяльності до запобігання і зменшення шкоди навколишньому природному середовищу. Екологічне страхування передбачає створення за рахунок грошових коштів підприємств резервних фондів, призначених для відшкодування збитків від впливу на природне навколишнє середовище у результаті непередбачуваних надзвичайних подій (екологічних аварій, катастроф та ін.) [1]. Основними функціями екологічного страхування є: по-перше, запобігання негативним наслідкам, спричиненим аварійним забрудненням навколишнього природного середовища, за допомогою економічного стимулювання і, по-друге, компенсація збитків третім особам. Екологічне страхування покриває ризики, зумовлені як діяльністю підприємства, установи, організації – джерела підвищеної небезпеки для довкілля, так і незалежними від такої діяльності причинами [2].

Інтеграція України у світове економічне співтовариство обумовлює необхідність переходу до нових принципів регулювання природоохоронної діяльності та розробку нормативно-правової системи, спрямованої на зниження масштабів, насамперед, промислового забруднення довкілля. Досвід розвинених країн засвідчує, що страхування відповідальності за забруднення навколишнього природного середовища найбільш ефективно захищає інтереси підприємств щодо отримання прибутків, суспільства щодо захисту здоров'я людей та держави через створення сприятливого інвестиційного клімату, гарантії податкових надходжень та соціальну стабільність.

Проте страхування екологічних ризиків в Україні дотепер не набуло значного поширення. Причинами такого становища є, насамперед, законодавчі, до яких слід віднести недостатній рівень нормативно-правового забезпечення, неповне забезпечення юридичних гарантій відшкодування збитків, завданих забрудненням довкілля та зниженням якості природних ресурсів. Окрім правових, розвиток ринку екологічного страхування гальмується:

- слабкими стимулами для добровільного страхування;
- відсутністю надійних та загальноприйнятих методик оцінки ризику і розрахунку ймовірної шкоди;

- низькою потужністю та повільними темпами розвитку самого ринку, що позбавляє змоги здійснювати страхування небезпечних та великих за величиною екологічних ризиків [3].

У зв'язку з цим, на нашу думку, головну увагу на сучасному етапі потрібно зосередити не на обов'язковості страхування екологічних ризиків інвестиційних проектів в Україні, а на формуванні стимулів до фінансового забезпечення зобов'язань з компенсації збитків від аварій та надзвичайних ситуацій.

Комплексний розвиток екологічного страхування в Україні дасть змогу:

- скоротити бюджетні витрати на ліквідацію аварійних та надзвичайних ситуацій;

- підвищити матеріальну відповідальність підприємств і зацікавленість місцевих органів влади у мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище;

- забезпечити цільове використання коштів, які спрямовуються на ліквідацію та попередження екологічного забруднення;

- посилити контроль за потенційно небезпечними видами діяльності та вимоги екобезпеки [3].

Таким чином, за умов сучасної фінансово-економічної ситуації в країні розвиток страхування відповідальності за шкоду довкіллю може стати реальним механізмом забезпечення екологічної безпеки, ринковим важелем впливу на підприємства з метою контролю за масштабами промислового забруднення й зниження його рівня, подолання наслідків надзвичайних ситуацій та стимулом до сталого зростання національної економіки.

1. Мельник Л. Г. Эколого-экономические основы ресурсозбережения / Л. Г. Мельник, С. А. Скоков, И. Н. Сотник; под ред. И. Н. Сотник. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2006. – 229 с.

2. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Вид-во "Юрид. думка", 2008. – 142 с.

3. Робочий документ № 12: Огляд законодавства та практики в галузі страхування транспортування небезпечних відходів в ЄС та Росії. – 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cowi.ru>

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 136-138.